

A „cimnevek“-fől a „kirakványok“-ig

Aki ma világvárosok utcáin esti órákban végig megy, nappalnál fényesebb tűncöklésben látja az üzleteket. Nemcsak a kirakatok csillognak a villanykörtek százainak fényében, hanem óriási fényszórók is forognak vakítva s tülekedve hívják fel az illető bolt nevére és jellegére a figyelmet. Micsoda haladás a reklámnak akár a korábbi évtizedekhez képest, hogy ne is beszéljünk száz év előtti állapotokról!

Budapestnek hajdanában is a Belváros volt a legforgalmasabb üzletnegyede s 100 évvel ezelőtt is ott fejtették ki a legnagyobb versenyt; ez pedig akkoriban, hogy úgy mondjuk, a *cimkórság* volt. Minél szebb, hangzatosabb volt a neve az üzletnek, annál inkább vonzott. Az a szellem, mely a Nemzeti Múzeumra, a Kálvin tér református templomára a görögös stílust kényszerítette itt is megmutatkozik: mert a „Három grácia“ vagy „Ámor“ nevű Váci-utcai divatáruházakban nem mitológiai kosztümök, hanem a legmodernebb bécsi vagy párisi szabású ruha várta a hölgyvilágot, a Hébcukrászdában, a Szervita-téren, sem ambróziát, hanem pozsonyi patkót árultak, a Minerva illatszertárban sem nektár édes illata szállt.

De nem röppent el az u. n. „cimnevek“ felett, melyek elszaporodását a Honművész című lap örömmel állapítja meg, a nemzetiesedés szelleme sem: a Szervita-téren egy kalapos Attiláról, egy gombkötő meg Mátyás királyról nevezte el boltját. De Buda király neve is megjelent a boltajtó felett, sőt szent Lászlóra is gondolt egy hazafi. Mondani sem kell, hogy a „magyar“ mint jelző nem egyszer szerepelt: Magyar gárdista, Szép magyar asszony, Magyar király; nem különben szívesen térdet hajtott egy-egy hű lélek a királyi család előtt üzlete címében: Mária Anna királyné, Ferdinánd trónörökös, Rudolf főherceg nevét használták fel vonzóerőnek, sőt az alicsuti kastély is előfordult cégérképen.

A legrégebbi cégérek mindenesetre a színekben tobzódtak: volt p. o. arany körte, elefánt, csuka, kereszt, csillag, gyűrű, vasmacska, páva, sas; volt *ezüst* gyertyatartó, koszoru harang; volt *zöld* kigyó, *fekete* elefánt, *kék* egyszarvu, csillag; oroszlanban barna és fehér.

A színek mellett a számok játszottak nagy szerepet: két nyul, két oroszlan, két pisztoly, három tigris, három szerecseny, három grácia; az Erzsébet-téren hét cillag egy trafik cégére. Itt-ott a biblia is megszólal: a Hajó utcában Noé bárkájához, a Belváros másik részén Jónáshoz a cethalban címezték a fűszerkereskedést.

Különösebb logikát persze nem kell éppen az elnevezésekben keresnünk: elhisszük, hogy a Kocsilámpás név jó cégér a világító szereknek, a Nemzeti nyakravaló divatcikkeknek, a Birodalmi zászló vászonáruknak, a Hazafi a magyar szabónak, a Sziléziai a textilesnek, de kevésbé érthető, miért címezték a trafikot Majomhoz, vagy Hollandushoz, Zebrához a szücs és Borostyánkoszoruhoz a posztós boltját? és érdekes, hogy Kostyál Adám, e kor leghíresebb magyar diszruhakészítője is a Külföldihez címezte üzletét...

A reklám e korai szakában is van valami haladás, nem éppen az, hogy Ferdinánd trónörökös nevét királyra változtatták át, hanem p. o. az, amit az Ámor divatkereskedés tett meg először: 1827-ben bécsi mintára kirakatot rendezett be és ott elhelyezte „egy dámának természeti nagyságban való viasz-képét“ és ennek ruházatát a divat változásai szerint cserélte. 1833-ban a Honművész még csak kevés követőjéről számoltatott be, így Tomola zeneműkereskedő rendezte a „mostani izlés szerint“ a kirakatát, ugyanő alkalmazta az első magyar cégértlábat, Domián szabó a Váci-utcában nevét csupa magyar koronából és cimerekből állította össze, egy trafikos ugyanezt az ötletet valószínűleg meg dobánylevelekből, egy hentes a Hatvani-utcában fából faragott husdarabokat tett a kirakatába.

De már az ötvenes években, mikor a most nemrég felújított „Fenn az ernyő, nincsen kas“ még friss társadalmi hibákat os-

zorított, akkor már Szigligeti bátran adhatta egyik szereplője szájába a következő versket:

„Most a kirakványoknak fénykorát
Éljük? most nem belül, kívül a bolt,
Most a *cim* a raktár...”

Tényleg, már nem apró, fából vagy bádög-ből kalapált cégér próbálta felhívni a vevők figyelmét, hanem nagy képek, amelynek elkészítését a legjobb magyar festők is szívesen vállalták. Barabásról, Than Mórról, We-

ber Henrikről ismert dolgok ezek, bárcsak a kisebb mesteréket is ismernők! Egyébként a nagy művészettörténet nagyjai közt is akad cégérfestő, mint Watteau vagy Holbein.

A legtöbb régi festett cégéta rég eltűnt, minekutána a kedves, hangzatos nevek kora is lejárt. Ma megint csak Szigligetinek van igazsága, mert a reklámnak tényleg a fénykorát érzük...

Csatkai Endre dr.